

ДВІР, В ЯКОМУ ВИРІС БУЗОК

З довідників про цей будинок можна дізнатись, що до Другої світової війни він був найбільшим у Львові, а старожили ще розповідали, що в його брамі В. Ленін таємно зустрічався з лікарем, коли був у Закопаному. В останнє мало вірили, ніхто офіційно про такі візити вождя світового пролетаріату не оповідав, у довідниках про це не писали, але пошепки один другому передавали, що приїздив він до Львова лікувати якусь венеричну хворобу у відомих братів Свйонтковських, які мали свій пансіонат на Софіївці,

а тому про це не хотіли оповідати офіційні джерела. Ворота цього будинку виходили якраз до фасадних воріт колишньої бібліотеки Оссолінських, сам будинок мав номер 11 та належав до вулиці Василя Стефаника. 1972 року, коли святкувалось століття від народження Василя Стефаника, перед бібліотекою зняли прекрасну стару огорожу, зробили будинок доступним для народу, а на відкритій площі поставили пам'ятник великому новелісту. Пізніше, коли хулігани надто часто турбували пам'ятник, було прийнято інше рішення: закрити двір перед бібліотекою і відновити старі ворота та огорожу, що й було зроблено. Правда, замість одних воріт, було поставлено дві хвіртки, що всіх влаштувало. Окрім того, перед бібліотекою пізніше розбили газон, і площа навколо пам'ятника весною розквітала жовтим сухоцвітом і вабила до себе око.

Вулиця Стефаника з протилежного до бібліотеки боку від вулиці Чайковського аж до вулиці Коперника, де головна пошта, була засаджена липами, які ніколи не зацвітали в липні, як належить липам, а вже десь на початку червня і виповнювали своїм немилосердно м'ясним запахом цілу околицю. Деревя росли настільки густо, що єднались між собою кронами і під ними ніколи не росла трава. Вона з'являлась ще поки дерева не вкрились листочками, а відтак щезала до наступної весни. Крони опускались настільки низько, що під деякими можна було влаштувати собі любовні побачення, нікому при цьому не заважаючи.

Достатньо було пірнути в браму будинку № 11, пройти тунель в метрів десять і вийти у перший колодязь подвір'я, як складалось враження, що людина потрапляла в інший світ. Один камінь. Хоч би десь-якась травинка, газончик, або щось подібне на життя. Одноманітні без вазонків на підвіконниках вікна, які підозріло дивились на кожного, хто входив у цей двір, стіни вимальовані не то в оранжевий, не то в цегляний колір, облізлий у багатьох місцях тинк, що сипався, під'їзди зяяли чорними дірами. За першим тунелем був другий, який вів до другого колодязя з тими ж самими прикметами, що й перший. Сонце доходило тільки до верхніх поверхів. А решта, як сказав би Маркіян Шашкевич, гбило в мряці.

В цьому будинку була моя студентська квартира, коли я перейшов на другий курс університету.

Справа від входу до мого під'їзду зябіла скопана грядка, на якій нічого не росло, хоч як не старався впхнути туди якусь квітку наш двірник пан Гарасевич.

– Дивіться, – скаржився він, – що за холера з тим двором! Стільки разів садив тут якесь деревце, якийсь корч, або навіть оті дурні різноокі братчики, – і нічо не хоче рости. Всьо дочиста пропадає. Що то значить сонце, – закінчував він свої скарги.

Надій на гуртожиток у ті часи для таких, як я, не було жодних, оскільки не було достатньо в університеті тих гуртожитків, а по-друге, ними забезпечували в основному студентів із сусідніх областей з Львівською. Правда, квартир

чи точніше кутків, які здавались; було тоді дуже багато – просто на вибір та й відносно дешеві. Брали за куток, тобто ліжко, сто карбованців при звичайній стипендії в 225 карбованців. Невдовзі пройшла грошова реформа, стипендія тепер складала 22 карбованці 50 копійок і відповідно вартість квартирування виносила десять карбованців. Окрім того, університет доплачував ще три карбованці за помешкання. Тобто вартість помешкання становила сім карбованців. На квартиру приходилось тільки спати, часом можна було з'їсти ще сніданок. Більше нічого, зазвичай не дозволялось. Навчання відбувалося в університеті та в читальних залах у науковій бібліотеці на Драгоманова, або в бібліотеці збоку університету, де зараз Інститут підвищення кваліфікації. Місць у бібліотеках не вистачало, тому ще існували різні «читалки» при діючих гуртожитках. Підручників всюди бракувало, вже не згадуючи про книжки українською мовою. Особливо допікали методички з практикуму загальної фізики, які друкувались на машинці, і з тих декількох методичок сотні студентів за один вечір мусили переписати хід та виконання роботи. Вже після другої пари хтось втікав у бібліотеку, захоплював необхідні місця та книжки. Там і вчилися. Додому приходили спати. Їли у їдальнях, які називали столівками. Дешеве все тоді було! За 30 копійок був розкішний обід з першого, другого та ще чогось там. Хліб на столах був безкоштовний. Чай також. Отож, в основному студентське життя минало в університеті та бібліотеках. Квартира могла бути будь-яка. Я й сам дивуюсь, чого вибрав тоді помешкання в цьому районі. Може тому, що було близько до університету, а також до бібліотек, тобто помешкання було стратегічно вигідним. Можливо... Інших причин не знаю. Правда, у найближчу бібліотеку, що через дорогу, студентів записували у ті часи тільки на п'ятому курсі, коли розпочинались дипломні роботи.

Взагалі, знайти в ті часи квартиру не складало великого туду. Окрім всіляких оголошень, адрес у чергових на прохідних у кожному корпусі, була ще загальноміська біржа на вулиці Галана, де колись була невеличка автостанція. Там на тебе чатували господині і самі підходили з пропозиціями. Там і знайшла мене власниця мого майбутнього помешкання. Її звали пані Чубкова. Років під п'ятдесят. Була вдовою. Мала сина Олега і доньку Лесю. Я домовився за ціну, яка була стандартною, дізнався, що ліжко є, але постіль потрібно мати свою. Приїхав за день до навчання. Привіз постіль і тут же дізнався, що в кімнаті буде жити її син Олег, який буде за коменданта, та ще двоє студентів з медучилища, яке було вгорі вулиці Жовтневої. Тим хлопцям виділялось ліжко і вони мали спати на ньому обидва, а для мене є розкладачка, яку потрібно складати на день, а постіль класти на ліжко хлопців... Окрім того, я дізнався, коли потрібно приходити до хати, а також, що в хаті має митись підлога за графіком. В середньому випадало на душу два рази на три тижні.

Олег тільки що після армії, вступив на лікувальний факультет Львівського медичного інституту і дуже активно вчився вдома. В тому медінституті такі

всі студенти: вчать по кутках, про бібліотеки не мають поняття, книжки купують, а після закінчення курсу здають на макулатуру. Олег мав типові старшинські звички, яких набрався в армії і тепер демонстрував їх нам. Він любив стовбичити над головою, як ми мили підлогу і вказувати нам, де не помито або недомито.

Зранку я зривався і біг на нульову пару, навіть не випивши чаю. Все надолужувалось в обід. В перервах були пиріжки за чотири копійки і бабця Ганя, яка продавала їх в кредит на вулиці Щербаківа перед старим університетом. Вона давала кожному ті пиріжки скільки хто хотів, а коли приходила стипендія, урочисто збирала гроші. Казали, що так вона робила роками. Вона знала всіх нас в обличчя. Ми ніколи її не обманювали, цінували її доброту. Так і перебивались. Багато моїх однокурсників жили виключно зі стипендії, особливо волиняки та хлопці з пригірської зони.

Спостерігати за сім'єю пані Чубкової було одне задоволення. Особливо на свята та в неділю. Зранку до неї приходив її кавалер, про якого вона казала, що він претендує не стільки на її руку і серце, як на її житлоплощу, і вони урочисто йшли до церкви Юра. Вона – в шаленовій хустці, чорних мештах на високім обцасі, які були в неї трохи виходженими. Пан Влодик одягав зелений фільцовий капелюх і мав широку краватку, затягнуту у грубий вузол. Перед обідом вони приходили додому, пан Влодик вже був напідпитку. Пані Чубкова готувала якусь їжу, і наскільки пригадую, дуже скромну. Так продовжувалось весь час, поки я жив на квартирі у пані Чубкової. Час від час з'являвся зять пані Чубкової, який працював у якійсь зі служб університету. Чи Леся не хотіла з ним жити, чи Чубкова не хотіла його приписувати, чи вони взагалі вже розлучилися, але сцени зустрічі Лесі з ним були бурхливі та завжди закінчувалися трісканням дверей та викриками її чоловіка про те, що вона ще пожалкує, на що Леся відповідала, що не має чого жалкувати. В час сварок, коли вони заставали нас у хаті, ми сиділи всі, як миші і навіть боялись вийти до туалету, бо, як казала пані Чубкова, Лесин чоловік був дуже ревнивий і казав, що її мама, тобто пані Чубкова, спеціально набирає на квартиру хлопців, щоб Леся мала вибір. «Дивися, яка напасть на мене, – скаржилась нам пані Чубкова, – що він тільки про мою доньку не виговорює? Та де їй таке в голові. Тажи всі в дворі знають, що я беру на квартиру хлопців, а не дівчат, бо Олег не має де спати».

Правда це чи не правда, але Леся аж ніяк не була байдужа до нашого одного медика, хлопця дуже симпатичного. Він найчастіше з нас хворів і залишався в хаті, коли ми йшли на навчання, а пані Чубкова вирушала у своїх справах. Правда, об'єктом пильної уваги нашого медика, що був родом з якогось села на Волині, була дочка двірника Миколи Гарасевича. Як і належить всім двірникам, він жив на першому поверсі нашого під'їзду. Його дочку звали Стефою. Стефа була на ті часи дівчиною екстра-класу. Невеликого зросту, завжди з ви-